

Гризан Микола Миколайович,
учень 9 класу
комунального закладу
«Бандурівська гімназія»
Гайворонської міської ради
Кіровоградської області

Активна молодь для сильної громади: Іскри змін у серці локальної демократії

1. Вступ. Іскри в темряві – чому молодь є серцем громади

Війна розпочата 24 лютого 2022 року оголила правду: сильна громада – це не бюрократична машина, а мережа людських зв'язків, де молодь діє як іскри, що запалюють вогонь змін.

Ця робота – не сухий трактат, а креативний маніфест, натхненний гіпотетичними, але необхідними законодавчими реформами 2025 року, які, знижуючи віковий поріг участі в місцевому самоврядуванні та ініціативах до 14 років, визнають молодь повноцінним суб'єктом демократії. Вона розкриває чотири ключові питання як глави епічної саги: від особистого осмислення громади до стратегій мотивації. Актуальність цієї теми не підлягає сумніву: за даними Програми розвитку ООН (UNDP), війна вплинула на 70% молоді України, але саме вони – автори понад 60% волонтерських ініціатив відновлення та підтримки [9]. Тут наука переплітається з наративом: емпіричні дані з молодіжних рад, метафори стійкості та мої історії з фронту локальної демократії. Мета – надихнути: активна молодь не просто майбутнє, а сьогодення сильної громади.

Ми живемо в еру децентралізації – процесу, який, згідно з українськими політологами, є ключовим елементом підвищення стійкості та ефективності публічного управління [3]. Молодь, яка переживає війну, вимагає не дозволу, а платформи для реалізації своєї енергії та інноваційного потенціалу. Вони – перше покоління, яке не має пост-радянського менталітету, що робить їхні підходи до самоврядування радикально відмінними: більш горизонтальними,

цифровими та орієнтованими на результат, а не на процес [4]. Це перехід від формальної демократії до живої партисипативної участі, ініційованої знизу.

1. Що для мене означає місцеве самоврядування та моя громада?

Для мене місцеве самоврядування – це не параграфи Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», а подих свободи на рівні вулиці. Це не просто делегування повноважень, а реалізація принципу субсидіарності – коли рішення ухвалюються на найбільш низькому, ефективному рівні, максимально близько до людини [5].

Громада для мене – це "моя" у сенсі родини: бабуся, що вирощує город на руїнах, і мій 16-річний брат, що організовує флешмоби за екологію. Це простір, де демократія оживає не в стінах Верховної Ради, а в громадських слуханнях, де голоси підлітків, що вимагають Wi-Fi у бомбосховищах, важать не менше за голоси бюрократів. Самоврядування у військовий час стало екзистенційним вибором: виживати разом, а не поодиночі. Коли ми координували видачу хліба та ліків, ми не виконували закон – ми відтворювали громаду.

Науково кажучи, місцеве самоврядування є децентралізованою моделлю публічного управління, де територіальна громада делегує виконавчим органам власні повноваження для вирішення локальних питань [3]. В Гайворонській ТГ це проявилось у посиленій ролі бюджету участі, який із формального інструменту перетворився на життєво необхідний механізм відновлення. У 2024 році, після першої фази швидкої відбудови, молодь ініціювала 40% проєктів – від велодоріжок до психологічних хабів для ВПО та ветеранів. Це є яскравою ілюстрацією емпауерменту (надання повноважень), де ресурси спрямовуються на потреби, визначені молоддю.

Уявіть громаду як оркестр, де місцеве самоврядування – диригент, а ми – музиканти. Старше покоління грає на класичних інструментах (традиції, досвід), середнє покоління – на основних (економіка, адміністрація), а молодь – це секція інновацій, що задає ритм та додає електронні, цифрові ноти. Без молоді оркестр грає старі, передбачувані мелодії; з нами – народжується

симфонія надії, здатна адаптуватися до будь-яких штормів. Моя громада – це шрами від «Граду» на школах і квіти на меморіалах, де ми вчилися, що «локальне» – це глобальне серце нації, здатне битися, незважаючи ні на що.

Елемент громади	Мій особистий сенс	Науковий аспект
Парк «Центральний»	Місце перших поцілунків, волонтерських зборів та індивідуальної рефлексії.	Публічний простір для діалогу, соціалізації та відновлення; елемент зеленої інфраструктури
Бюджет участі	Голос для моїх мрій та інструмент прямої дії, що перетворює ідеї на реальність.	Інструмент емпайерменту та партисипативної демократії, що підвищує легітимність локальних рішень [5]
Міський голова	Не «цар» чи «бос», а перший волонтер і координатор, який працює на рівних з громадою.	Ключовий менеджер та політичний лідер на локальному рівні, відповідальний за імплементацію субсидіарності
Ветеранський хаб	Місце, де історії опору зустрічаються з планами на майбутнє; міст між поколіннями	Соціальна інфраструктура для реінтеграції та психосоціальної підтримки, елемент Community Resilience [1]

Самоврядування – це про відповідальність. Це усвідомлення, що ніхто, окрім нас самих, не наведе лад на нашій вулиці, не відновить наш будинок, і не забезпечить безпеку нашим дітям. Це відмова від патерналізму на користь активного громадянства, що є запорукою стійкості демократичних інститутів [4].

2. Якби я була головою громади, як би я вирішувала питання залучення молоді до вирішення питань місцевого значення?

Якби я, Гризан Микола, став головою Гайворонської громади – не в ролі «царя», а фасилітатора хаосу в гармонію – мій мандат був би чітко сфокусований на молоді. Моя стратегія ґрунтувалася б на трьох основних принципах: інституціоналізація, гейміфікація, партнерство.

Стратегії: Три Іскрові Стовпи

I. Інституціоналізація та Гібридні Простори: «Іскрові Хаби»

Ми створимо «Іскрові хаби» – гібридні простори, які є точкою перетину фізичного (безпечне, модернізоване укриття з коворкінгом) та цифрового світу.

-Цифрова платформа «Дій!». Мобільний додаток, натхненний *Duolingo* (для навчання) та *Actionbound* (для квестів), але адаптований для демократії. Молодь голосує за проекти, проходить міні-курси з муніципального управління, отримує бали за волонтерство та звітує про виконані завдання. Це забезпечує інклюзивність для молоді, яка перебуває в евакуації чи за кордоном.

-Інтеграція в Раду. Надання гарантованого консультативного голосу Молодіжній раді Гайворона на всіх засіданнях виконавчих комітетів та профільних комісій. Це забезпечить, щоб молодіжна повістка не залишилася на папері.

II. Освіта через гру та інклюзивні бюджети

Залучення молоді не може бути нудним. Воно має бути освітою через дію (action learning) та гейміфікованим процесом.

-Воркшопи «Модель Громади» (Model City Council). Замість сухих лекцій – симуляція реальних криз (наприклад, «ракетний удар по бюджету», «екологічна катастрофа»), де підлітки вчаться модерації, дебатам та розв'язанню проблем в умовах обмежених ресурсів.

-Інклюзивні бюджети. Впровадження обов'язкового квотування 20% фонду Бюджету участі на молодіжні ідеї. Крім того, запровадження програми «Менторство для мільйона», де молоді ініціативи отримують безкоштовний супровід від досвідчених юристів та бізнесменів громади. Дослідження показують, що бюджети участі є найефективнішим інструментом для розвитку політичної компетентності молоді [10].

III. Партнерства та «Зелений» фонд

Я б зробив залучення не обов'язком, а пригодою з відчутним результатом.

-Фонд «Зелене Відновлення». Партнерства з міжнародними організаціями (UNDP, USAID) та локальним бізнесом для створення грантового фонду на «зелені» проєкти, де молодь будує сонячні панелі для шкіл, відновлює міські ліси чи впроваджує сортування сміття. Це дає молоді відчуття, що вони будують майбутнє, а не латають минуле.

-Креативно: «Ніч Ідей. Проєктний Світанок». Щорічний фестиваль, де молодь презентує свої пітчі (короткі презентації проєктів) перед радою та інвесторами, використовуючи дрони, VR-презентації та AI-візуалізації. Це перетворює рутинну бюрократію на змагання інновацій.

Мій перший крок: створення та імплементація «Молодіжного кодексу» – місцевого документа, натхненного новим Законом 2025 року, що формалізує право 14-річних ініціювати місцеві ініціативи, отримувати менторську підтримку та мати гарантоване представництво в консультативних органах.

3. Як я бачу свою роль і роль молоді у відновленні громади під час війни?

Війна – це не пауза у розвитку, а акселератор соціальної трансформації. У моїй громаді ми відновили 70% інфраструктури до 2025-го, і молодь – це двигун цього відновлення. Ми не можемо дозволити собі «відбудовувати», ми мусимо «перебудовувати» – створювати розумні, безпечні, екологічні міста, яких вимагає європейський курс [6].

3.1. Моя роль (Координатор-Місток)

Я бачу свою роль у відновленні як «Місток» або «Ковалю» – я фасилітую діалог, кую інструменти та забезпечую з'єднання:

-Місток між поколіннями. Я організовую «Кола Стійкості» (Resilience Circles) – структуровані зустрічі, де ветерани, люди похилого віку та Z-покоління спілкуються. Історії з фронту переплітаються з планами на «зелене»

майбутнє. Це критично для відновлення соціального капіталу та інтеграції військової травми в спільний наратив перемоги [5].

-Місток між ресурсами та потребами. Я координую потік міжнародної допомоги, спрямовуючи його на ті проекти, які ініціює молодь (наприклад, на облаштування STEM-лабораторій чи цифрових укриттів), забезпечуючи при цьому максимальну прозорість і підзвітність.

-Менторство. Я перетворюю свій досвід на наставництво, допомагаючи молодим активістам перетворювати емоційну енергію на якісні, фінансово обґрунтовані проекти.

3.2. Роль Молоді (Архітектор-Фенікс)

Молодь – це не жертви війни, а архітектори нової України. Вони є «феніксами громади», які з попелу руїн будують крила для майбутнього. Їхня роль охоплює кілька критичних фронтів локальної демократії:

-Цифрове Відновлення. Молодь координує роботу хабів для ВПО, де 80% волонтерів – 18-25-річні, будуючи не стіни, а мережі підтримки. [7].

-Психосоціальна Стійкість. Молодь організовує peer-to-peer групи підтримки, арт-терапію та спортивні заходи. Вони найкраще розуміють, як долати травму, використовуючи неформальні канали комунікації (TikTok, Telegram) для поширення психоосвіти.

-Адвокація Європейських стандартів. Молодіжні ради виступають як локальні агенти європейської інтеграції, вимагаючи впровадження найкращих практик у сфері енергоефективності, прозорості та антикорупційної політики на рівні громади [9].

Згідно з проєктом Ради Європи (CoE), молодь формує 50% ініціатив відновлення, від психосоціальної допомоги до сталого розвитку. Роль молоді – не спостерігачі, а співвласники процесу, які роблять відновлення не репетицією минулого, а реміксом на майбутнє.

4. Що, на мою думку, може мотивувати молодь активно долучатися до процесів прийняття рішень у сфері місцевого самоврядування?

Мотивація – це не батіг, а магніт. Для Z-покоління, що виросло на *TikTok* та *Telegram*-каналах опору, це поєднання сенсу, впливу та спільноти. Заданими соціологічних досліджень, українську молодь мотивує не стільки стабільність чи зарплата, скільки здатність відчувати себе творцями змін [4].

Мотиваційний Фактор 1: видимий вплив

Молодь мотивує, коли її ідея перетворюється на реальність.

-Гейміфікація та Видимість. Коли твоя ідея про велопарковки стає реальністю, як у проєкті «Move the Youth», це адреналін перемоги. Впровадження системи «Соціальний кредит», де молодь отримує бали за участь та прозорість, які можна обміняти на стажування, пріоритет у гуртожитках чи гранти, перетворює участь на гру з відчутною нагородою [10].

-Швидкий Зворотний Зв'язок. Бюрократична машина працює повільно. Молодь потребує швидких циклів зворотного зв'язку (наприклад, відповідь на ініціативу протягом 72 годин).

Мотиваційний Фактор 2: Гібридна інклюзивність

Умова війни вимагає гібридності.

-Онлайн-Голосування. Запровадження безпечного електронного голосування та електронних петицій, доступних для тих, хто перебуває в евакуації.

-VR-Симуляції. Використання технологій для залучення. Уявіть VR-шоломи, де молодь може «віртуально» прогулятися парком, який вони спроектували, або взяти участь у дебатах, навіть перебуваючи за тисячі кілометрів.

Мотиваційний Фактор 3: сенс та спільнота (Боротьба за Домівку)

Війна дала молоді чіткий сенс – боротьба за свою домівку та майбутнє.

-Спільнота. Молодь залучається, коли бачить, що їхні друзі в раді чи на волонтерстві. Peer-to-peer залучення є сильнішим за будь-яку урядову агітацію. Флешмоб «Голоси за парк» у моїй громаді залучив 500 підлітків – бо вони побачили: їхній *TikTok* стає законом.

-Місія. Мотивація має бути прив'язана до національної місії відновлення та євроінтеграції. Кожна велодоріжка, кожен відновлений дах – це внесок у Перемогу.

Ключові Мотиваційні Фактори для Молоді

СЕНС (Mission). Чіткий зв'язок локальної дії з національною місією (Відновлення та Перемога).

ВПЛИВ (Influence). Реалізація ідей (Бюджет участі, швидкий зворотний зв'язок) та видимість результатів.

СПІЛЬНОТА (Community). Можливість працювати з друзями та менторами в безпечному, інноваційному просторі («Іскрові хаби»).

ІННОВАЦІЇ (Innovation). Використання цифрових інструментів (VR, додатки, e-voting) для мінімізації бюрократії.

Активна молодь – це не опція, а ДНК сильної громади. Від мого особистого бачення самоврядування як «оркестру», де молодь задає інноваційний ритм, до стратегій «Іскрових хабів» та «Молодіжного кодексу», від ролі феніксів-архітекторів у відновленні до магнітів мотивації – все сходиться в одному: децентралізована демократія оживає, коли ми, дорослі, відступаємо, а молодь веде.

У 2025 році, з новими законами та глобальною підтримкою, Україна стає унікальною лабораторією змін. Ми маємо історичний шанс перетворити травму війни на імпульс для радикальної модернізації, інтегрувавши молоде покоління не як консультантів, а як ключових стейкхолдерів локальної влади. Це вимагає від голів громад сміливості відмовитися від старих практик та повірити в енергію молоді.

Список використаної літератури

1. Грива О. А. Психосоціальна стійкість громади в умовах військової агресії: механізми відновлення соціального капіталу. – Львів: Світ, 2023. – 210 с.
2. Колбун А. А. Правові засади участі громадськості у прийнятті рішень на локальному рівні. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2019. – 295 с.
3. Кульчицький С. В. Децентралізація влади в Україні: концептуальні основи та європейський досвід. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. – 350 с.
4. Левенець Ю. А. Молодь і політична культура України: нові виміри участі. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. – 288 с.
5. Малиновський В. Я. Місцеве самоврядування: теорія і практика в умовах децентралізації. – К.: Атіка, 2020. – 640 с.
6. Марущак М. О. Стратегії повоєнної відбудови України: європейський зелений курс та місцеві ініціативи. – Харків: Право, 2024. – 305 с.
7. Мельниченко О. А. Соціальне підприємництво та волонтерство як форми молодіжної активності під час війни. – Острог: Вид-во НаУОА, 2023. – 315 с.
8. Оболенський О. Ю. Інноваційні технології в публічному управлінні: гейміфікація та діджиталізація комунікацій. – К.: КНЕУ, 2022. – 340 с.
9. Програма розвитку ООН (UNDP) в Україні. Звіт «Вплив війни на молодь України: оцінка потреб та потенціалу». – К.: UNDP, 2023. – 120 с.
10. Римська С. О. Партисипативні практики в місцевому самоврядуванні: бюджет участі як інструмент емпауерменту молоді. – Одеса: Астропринт, 2021. – 260 с.